

The missing link

Blandt 500 bibliotekarer i Bella Centeret til Bibliotekernes årsdag var diskussionerne mange. Hvordan ser fremtidens bibliotek ud og mere specifikt, hvad bliver bibliotekernes rolle i en, ikke fjern, fremtid, hvor prognoserne tyder på, at det digitale udlån overhaler det fysiske? Mange oplæg og en paneldebat skulle prøve at give svar.

”Er de danske biblioteker udfordret i dag”, spurgte leder for tænketanken Fremtidens Biblioteker Lotte Hviid Dyrby retorisk inden paneldebatten om bibliotekernes digitale fremtid. Hun svarer selv: ”Ja, naturligvis er de det.” Bibliotekerne er for det første udfordret af, at danskerne i høj grad ikke bruger dem. 45 % af danskerne kommer aldrig på biblioteket, halvdelen af dem fordi det ikke interesserer dem. Af dem er specielt aldersgruppen de 20-29-årige fraværende i den positive statistik.

Samtidig vokser efterspørgslen på e-bøger og elektronisk litteratur eksplosivt, i USA alene steg salget 34 % i 2012. En efterspørgsel, der ikke er så voldsomt stigende i Danmark endnu, men som utvivlsomt vil følge tendensen for USA i løbet af få år. Bibliotekerne har, som det er ud nu, ikke nogen udlånsplatform, som kan tilfredsstille efterspørgslen på elektronisk litteratur.

Digitalt knock-out?

Paneldebatten skydes i gang med en sms-afstemning: ”Har e-bogsudlånet overhalet det fysiske udlån om 5 år?” Man aner nok hvad svaret på den afstemning bliver, eftersom vi har med bibliotekarer at gøre, som om nogen har haft og stadig har deres arbejdsliv forbundet med formidlingen af den fysiske bog. Men vi lader svaret vente en smule. I panelet sidder redaktør for litteratursiden Lise Vandborg, leder af Danskernes Digitale Bibliotek, Glen Leervad, Troels Kranker fra Saxo Publish og forfatteren Mathilde Walther Clark, som for år tilbage udgav en af landets første skønlitterære e-bøger ”Mæcen søges”.

Problemstillingerne ved et potentielt digitalt knock-out er mange. Først og mest presserende, mangler bibliotekerne en platform for e-bogsudlån, som kan tale sammen med de standarder e-bøger udgives i. Det digitale bibliotek skal kunne meget, og skal fremtidssikres i en tid, hvor fremtiden er alt andet end sikker. Det skal være fleksibelt, attraktivt og inspirerende. Det er næppe nogen overraskelse, men det skal også være målrettet og tilgængeligt for alle og give relevant info.

Her kommer bibliotekarerne og den selvudgivne litteratur ind i billedet. For hvordan sikrer bibliotekerne at den selvudgivne litteratur har kvalitet nok til at blive en del af bibliotekernes udvalg. Forlagene har traditionelt, sammen med lektør-udtalelserne, givet en slags blåstempling af den udgivne litteratur. Forlagene i redaktørrollen og lektørerne som førstelæsere og kvalitetskontrollanter. Som Lise Vandborg kontant sagde det: ”Bibliotekerne skal ikke sidde og lave redaktørarbejde for e-bogsforlagene.

Afskåret

En af de forfattere som har valgt at gå solo-vejen, men som i øvrigt også udgiver dele af sin litteratur på en etableret forlag, er Mathilde Walther Clark. Hun har måtte lide den tort ikke at

kunne få sin bog udlånt fra bibliotekerne, simpelthen fordi platformen ikke er til stede. Det til trods for at hun har lavet i sin bog i det nemt tilgængelige program iBooks Author.

Adspurgt om ikke, at det er problem, at bibliotekerne er afskåret fra at udgive dele af den nyere danske litteratur, er det igen Lise Vandborg, der tager bladet fra munden: "Det er kæmpeproblem, og det viser at vi har brugt og bruger vores ressourcer forkert." Glen Leervad mener også, at det er problem, men at han samtidig ser tiden lige nu som en mellemtid, hvor man skal blive ved med at forsøge sig frem, sammen med andre brancher i samme situation, om at lave noget der gør digitaliseringen håndterbar.

For Mathilde Walther Clark er det mest presserende, at der kommer en fælles standard, som gør det muligt for alle at komme i betragtning til udlån uanset hvilket program litteraturen så er blevet til i. En holdning, som blev støttet af Troels Kranker fra Saxo Publish, som i øvrigt også foreslog, at bibliotekerne faciliterede udgiver-grupper, som de gør med læsegrupper i dag.

Bibliotekerne som forlag

Ude i hallen står udstillere fra alle aspekter af biblioteksindustrien ved deres stande og viser produkter frem. Her er det muligt at se det sidste nye inden for scanning af bøger etc. Men det er også muligt at møde enkelte af bibliotekerne. Her møder jeg Mogens fra Silkeborg bibliotek, der inden paneldebatten havde underholdt salen med hvordan man i Silkeborg Kommune havde løst problemet med de ubemandede landbiblioteker ved hjælp af et lånerkort, der samtidig fungerede som lås. På den måde kunne borgeren selv låse sig ind på biblioteket og klare deres udlån og afleveringer, selvom biblioteket var ubemandet.

Jeg spørger ham hvad han tænker om digitaliseringsproblematikken efter at have overværet en paneldebat, som i højere grad understregede problemerne end den kom med løsninger. Mogens mener, at der er rig mulighed for, at bibliotekerne selv kommer til at stå som udgivere af e-litteratur og i højere grad selv udvikler platformen, imens man venter på det store digitale bibliotek. Faktisk barsler Silkeborg bibliotek allerede med deres første e-bog i forbindelse med Søren Kierkegaards 200-års fødselsdag senere på året.

Tag teten

Inde i salen er paneldebatten så småt ved at slutte. At fremtidens biblioteker står over for en tid som vil udfordre deres oprindelige rolle er uden tvivl. Skal det være et performancerum mere end et udlånsrum? En ting er sikkert, markedet for e-bøger og selvudgivne bøger vil være støt stigende og bibliotekerne har en rolle at spille der, som dem, der sikrer kvaliteten på den selvudgivne litteratur og med tiden som den store, samlende platform for al digital litteratur. Men det er vigtigt, som Lotte Hviid Dyrbye startede debatten med at sige, at bibliotekerne nu tager teten og bliver det missing link i digitaliseringen, som er opstået mellem kunstner og borger .

I øvrigt endte sms-afstemningen med at 2/3 af de 500 tilstedeværende i salen svarede NEJ til spørgsmålet om, hvorvidt det digitale udlån havde oversteget det fysiske udlån om 5 år. Det kunne være interessant at stille det samme spørgsmål igen om et år.